

LAKIALOITE 63/2012 vp

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 29 ja 55 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009) muutettavaksi siten, että kiinteistövero palautetaan verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien

tasaukseen ja että valtionosuus kunnille määrätävistä uusista lakisääteisistä tehtävistä on täysimääräinen laskennallisista kustannuksista.

PERUSTELUT

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus
Kunnan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella tasataan kuntien tulopohjassa olevia eroja. Tasaus toteutetaan valtion budjetin kautta. Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on turvata kaikille kunnille taloudelliset edellytykset järjestää asukkailleen yhdenvertaiset peruspalvelut kohtuullisella kunnallisverorasituksella ja maksutasolla. Siihen kuuluu olennaisena osana verotulojen tasaus.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman nojalla kiinteistövero poistettiin verotulojen tasauksesta tänä vuonna voimaan tulleella muutoksella. Sitä perusteltiin tavoitteella ohjata kunnat käyttämään enemmän kiinteistöverotuksen tarjoamaa potentiaalia.

Tavoiteltu ohjausvaikutus on alun perinkin ollut vailla perusteita. Sen sijaan vaikuttavuudeltaan muutos on omiaan murentamaan vakavasti perustuslaista johdettua periaatetta, että

valtiovallan on edistettävä kuntien toimintakykyä.

Tasausjärjestelmän muutoksesta ovat hyötyneet varsin sattumanvaraisesti sellaiset kunnat, joissa on paljon kiinteistömassaa, arvokasta maapohjaa, rantaviivaa loma-asutuksineen tai voimallaitoksia, mutta kiinteistöverokannat ovat alhaisella tasolla. Tällaisissa kunnissa ei ole tarvetta kiinteistöveron korotuksille.

Suurimpia menettäjiä puolestaan ovat olleet maaseutukunnat, joissa maapohjan sekä kiinteistöjen määrä ja arvo ovat vähäisiä, mutta kunnallisvero keskimääräistä korkeampi. On kuntia, jotka menettivät jopa enemmän kuin koko kiinteistöveron tuottoonsa. Tällaisissa kunnissa kiinteistöverokantojen korotukset edes lain sallimiin ylärajoihin eivät auta, vaan vaje joudutaan kattamaan joko kunnallisveron korotuksina tai huonompina palveluina.

Muutoksen kuntakohtaiset vaikutukset ovat olleet poikkeuksellisen suuret ja kuntia voimak-

kaasti eriarvoistavia. Se on murentanut valtionosuusjärjestelmän peruseriaatteen turvata kuntien kyky tuottaa asukkailleen peruspalveluja.

Tehdyssä muutoksessa suurimman hyötyjän ja menettäjän välillä eroa on ollut noin 750 euroa asukasta kohti laskettuna, mikä kunnallisverossa vastaa noin viittä kunnallisveroprosenttia. Lisäksi 110 kuntaa eli enemmän kuin joka kolmas kunta menetti 50 euroa asukasta kohti laskettuna tai enemmän. Tällainen ei ole hyväksyttävää ottaen huomioon samaan aikaan toteutetut historiallisen suuret valtionosuusleikkaukset.

Ehdotettu lakimuutos kaventaisi kuntien välisiä tuloeroja sekä vahvistaisi kuntien yhdenvertaisuutta ja kykyä tuottaa asukkailleen palveluja. Valtiontalouden kannalta esitys on kustannusneutraali.

Valtionosuus uusista lakisääteisistä tehtävistä
Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa päätettiin leikata kuntapalvelujen rahoitusta vuositasolla 631 miljoonaa euroa. Maaliskuun kehysriihessä päätettiin lisäleikkauksista. Vaalikauden aikana kunnat menettävät rahaa

yhteensä 3,4 miljardia euroa. Hallitusohjelma antaa mahdollisuuden leikata vielä lisää.

Hallitus on aikeissa lisätä kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita hallitusohjelman mukaisesti ottamatta huomioon kuntapalvelujen rahoituksesta tehtyjä lisäleikkauksia sekä talouskasvun ja sitä myötä verotulokasvun hiipumista. Hallitusohjelmassa uusista tehtävistä luvataan korvata kunnille ainakin puolet laskennallisista kustannuksista, mikä on vallitsevissa olosuhteissa liian vähän.

Ehdotettu lakimuutos, jossa valtionosuus maksettaisiin täysimääräisenä laskennallisista kustannuksista uusista lakisääteisistä tehtävistä, olisi kuntien kantokyvyn kannalta oikeudenmukainen sekä kannustaisi valtiovaltaa määräämään kunnille lisävelvoitteita vain perustelluista syistä. Esityksen kustannusvaikutukset riippuvat siitä, kuinka paljon hallitus määrää kunnille uusia velvoitteita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 29 ja 55 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 29 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1510/2011, ja 55 §:n 2 momentti seuraavasti:

29 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisön tuloverosta (*yhteisöverosuus*) ja kiinteistövero samalta verovuodelta siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

55 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Vuodesta 2013 uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta
20 .

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2012

Kimmo Tiilikainen /kesk
Mikko Alatalo /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Lasse Hautala /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Timo Kalli /kesk
Anne Kalmari /kesk
Elsi Katainen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Mika Lintilä /kesk
Markus Lohi /kesk

Eeva-Maria Maijala /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Eero Reijonen /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Annika Saarikko /kesk
Mikko Savola /kesk
Juha Sipilä /kesk
Ari Torniainen /kesk
Tapani Tölli /kesk
Mirja Vehkaperä /kesk
Anu Vehviläinen /kesk